

Ojczysty - dodaj do ulubionych / Ciekawostki językowe

WOJNA

O J C Z Y S T Y – D O D A J
D O U L U B I O N Y C H

Niestety, wydaje się, że gorzkie stwierdzenie Alberta Einsteina „Dopóki na świecie będzie istniał człowiek, będą też wojny” jest – jak większość jego konstatacji – prawdziwe i uniwersalne. W staropolszczyźnie określenie WOJNA nie tylko oznaczało ‘konflikt zbrojny, zwłaszcza długotrwały’, miało także znaczenia bardziej ogólne: ‘wszelka przemoc i napaść’, jak również bardziej specjalistyczne: ‘walka, bitwa’, ‘wyprawa wojenna’ (stąd do dziś zachowane: iść na wojnę), ‘wojsko’, ‘obowiązek służby wojskowej’. Ostatnie znaczenie wywodziło się z jeszcze starszego, funkcjonującego w XIII w.: ‘danina, jaką obowiązani byli złożyć kmiecie panu wyruszającemu na wojnę’. Etymologicznie bowiem wyraz WOJNA to urzeczownikowiony przymiotnik pochodzący od słowa WÓJ / WOJ (o którym niedawno pisaliśmy): woj-na ‘należna wojowi, właściwa wojowi, odnosząca się do woja’ (tak jak np. dymna ‘związana z dymem’ – zasłona dymna, świeca dymna; ramienna ‘właściwa ramieniowi’ – kość ramienna; zbrojna ‘odnosząca się do zbroi’ – drużyna zbrojna). W prasłowiańszczyźnie słowa te zapewne miały postać: *vojь ‘woj, wojownik, wojsko’ > *vojьнъ ‘wojenny, wojowy, wojskowy’ > *vojьна ‘wojna, walka, przemoc; to, co właściwe wojom, to, co przynależne wojom’. Wojna była więc tym, co przynależne wojom, a zarazem daniną, jaką lud prosty musiał składać, by wojowie mogli ową wojnę prowadzić. Wieleset lat minęło, a sens wojny niewiele się zmienił...